Правно-исторически факултет
2700 Благоевград, пл.„Георги Измирлиев – Македончето“
тел./факс: 073/88 66 17; https://law.swu.bg e-mail: admin@law.swu.bg

1. **Значение на римското право за днешната юридическа култура**
- създаване, функции и значение на corpus iuris civilis
- римовизантийско право (римско право с гръцки букви)
- глосатори, постглосатори или коментатори – метод или епистемология
- хуманисти, елегантна юриспруденция и пандектисти
- corpus iuris civilis, структурна и институционална основа на континенталната система
- рецепция на римското право: системи на континенталното право и на общото право – common law

2. **Римското частно право като учебна и научна дисциплина**
- Възникване и развитие на съвременното образование по право в България – дисциплината римско частно право
- преподавателите по римско у нас и техните трудове
- съвременният метод на изследване и преподаване: пандектистика, борбата за интерполации, исторически и сравнително правен метод
- институциите като метод на преподаване и правен жанр
- corpus iuris civilis като метод за преподаване
- правната догма като норма

3. **Правни норми и норми на социална конвенция**
- морални, религиозни, правни и други норми със социално значение
- ius и fas в римското право

4. **Развитие на римската държава и право**
- основни етапи в развитието
- архаика, предкласика, класика, следкласика и Юстинианово право
- република, принципат, доминат

5. **Обективно и субективно право**
- системи на обективното право в Древния Рим:
- цивилно право, хонорарно право, право на народите, естественото право –
- писано и неписано право – ius ex scripto, ius ex non scripto,
- право и закон – ius и lex,
- публично и частно право – ius publicum и ius privatum,
- сингуларно право и привилегии – ius singulare и privilegium
- субективно право и акции

6. **Правоспособност, дееспособност, теория на статуса**
- status libertatis – положението на свободен,
- status civitatis – положението на гражданин,
- status familiae – положението в семейството; представителство

7. **Настойничество и попечителство**

8. **Status libertatis – положението на свободен**
- capitis deminutio maxima (най-голямото намаляване на статуса)
- правно положение на робите:

- действия с правно значение, осъществявани от роби и actiones adiecticiae qualitatis;
- фактическа правоспособност и дееспособност;
- основанията за попадане в робство и manumissio (освобождаването на робите);
  - положение на свободните – liberti;
  - положение на освободените – libertini;
  - други форми на лична зависимост: лица в парасервилно положение и други основания за зависимост

9. Status civitatis – положението на гражданин

  - capitis deminutio media (средно намаляване на статуса);
  - римляни, латини и перегрини;
  - придобиване на положението на римлянин и перегрин; constitutio Antoniana – положението на лицата преди и след нея

10. Status familiae (положението в семейството)

  - capitis deminutio minima (най-малко намаляване на статуса)
  - същност, произход и значение на римската фамилия;
  - главата на семейството и неговата власт (pater familias и patria potestas)
  - степени на родство и тяхното значение
  - брак – същност, предпоставки и сключване
- личен и имуществен статус на съпрузите и подвластните;
- брак с и без властта на съпруга – cum и sine manu
- юридическите лица в римското право

11. Понятието за акция и еволюирането на съвременната идея за иск

  - съотношение на модерната континентална идея за материално и процесуално и нейния процесуален първообраз в античен рим
  - юрисдикция
  - подсъдност

12. Легисакционна процедура – legis actio

  - същност, видове и значение на легисакциите, ограничения на процедурата: установителни, изпълнителни;
  - историческо развитие на процедурата
  - процедурата пред съдебния магистрат (in iure) и пред заклетия съдия (apud iudicem)

13. Формуларна процедура (agere per formulas)

  - историческо развитие, същност, части на формулата и значение формуларната процедура,
  - видове формули и съответните им акции
  - процедурата in iure,
- litis contestatio конкуренция на акциите,
- indefensio
- процесуалното представителство
  - Процедурата apud iudicem,
- доказателства litis aestimatio и sententio
- помощни процедури при формуларния процес
- изпълнителен процес

14. Функцията и значението на претора

  - формуларен процес
  - интердикти – interdicta, преторски стипулации – stipulationes praetoriae,
  - възстановявания в предишното състояние – restitutiones in integrum,

- въводи във владение – missiones in possessionem

15. Извънреден служебен установителен (когнитивен) процес (cognitio extra ordinem)

- ход на процедурата
- формални характеристики
- пресъдено нещо
- форми

16. Юстинианов процес

- историческо развитие и фази, доказателства; обжалване;
- видове

17. Вещи, обща характеристика

- понятие
- видове вещи

18. Собственост и собствености

- понятие и видове

- квиритска – dominium,
- преторска (бонитарна in bonis habere),
- перегринска,
- провинциална и ager publicus,
- двойната собственост dominium duplex;

- историческа динамика и значение
- съдържание и граници собствеността
- съсобственост
- ограничените вещни права и собствеността

19. Начини на придобиване на собственост:

- първични (оригинерни)
- вторични (деривативни)

20. Защита на собствеността

21. Ограничени вещни права;

- лични и вещни сервитути, други ограничени вещни права;
- придобиване, загуба и защита на ограничените вещни права

22. Владение:

- понятие, структура и видове
- придобиване и загуба
- защита и значение

23. Юридически факт, правен акт и правна сделка

- паралел между съвременното учение и достиженията на античните римски юристи;
- видове юридически факти

24. Същност и видове правни сделки

- елементи

- същностни: страни (едностранни, двустранни и многостранни), предмет, воля и симулация, недееспобност на страните и пороци на волята (грешка, измама, насилие, незаконност на сделката), форма, съдържание и основание на сделката, тълкуване, нищожност и унищожаемост
- случайни: условие и срок – видове, начин на уговаряне и значение, модус

25. Понятие и история на римската облигация,

- източници на облигационните отношения,

- разлики между вещните и персоналните акции

26. Престация

- значение в общ и тесен смисъл (dare, facere, praestare)
- видове:
- родови,
- алтернативни,
- факултативни,
- солидарни и неделими задължения,
- естествени задължения

27. Развитие на облигационните отношения

- възникване и погасяване на облигационното отношение
- процесуална структура, опрощаване, компенсация, новация, упълномощаване в интерес, цесия, даване вместо изпълнение, поемане на дълг и встъпване в дълг
- изпълнение, неизпълнение и забава
- съотношение между отговорност и риск

28. Облигации от законен акт

- облигации на стриктното право
- облигации на добросъвестността

29. Видове отговорност

- договорна – понятие
- виновна, видове
- безвиновна, видове
- деликтна
- понятие
- видове
- сравнение на договорната и деликтната отговорност

30. Система на договорите

- договори и пактове – диалектика, принцип на договорната свобода
- видове договори (ритуални, формални, реални, ненаименувани, консенсуални и пактове).

31. Ритуални и формални договори

- nexum
- contractus literis (писмени договори)

32. Вербални договори

- стипулация
- другите видове устни обвързвания

33. Реални договори. Обикновен заем “mutuum”

34. Реални договори. Фидуцията (с кредитор “cum creditore” и с приятел “cum amico”) и договорите по правото на народите

35. Реални договори. Заем за послужване “commodatum”

36. Реални договори. Влог “depositum”

37. Реални договори. Залог “pignus”

- даден “datum”
- уговорен “conventum”/ипотека “hypotheca”
- вещноправна защита (идеята за ius possessionis)

38. Ненаименувани договори

- видове и акции (договорни и извъндоговорни)

- идеята за dolus и dolus generalis
- историческо развитие и правно значение

39. Консенсуални договори. Покупко-продажба emptio venditio

40. Консенсуални договори. Наем locatio conductio

41. Консенсуални договори. Поръчка mandatum

42. Консенсуални договори. Дружество societas

43. Пактове pacta

- облечени
- голи

44. Квазидоговори

- понятие
- видове

45. Гаранции за изпълнение

- понятие
- видове и правна характеристика

- вещни
- лични

46. Облигации от незаконен акт (obligationes ex delicto),

- конкуренция на акциите - реституционни и наказателни акции
- видове

- цивилни
- преторски

47. Квазиделикти

- понятие
- видове

48. Наследство

- правоприемство mortis causa, hereditas и bonorum possessio, лежащо наследство – hereditas iacens, способност да се наследява
- придобиване на и отказ от наследството
- предмет и ефекти на наследственото правоприемство, разпределение на наследството чрез завещание;
- тълкуване на завещателните разпореждания voluntas testanti

49. Защита на наследника и запазени части; Нищожност и отмяна на наследствените разпореждания

50. Наследяване по закон ab intestato. Видове и ред за наследяване

51. Наследяване по завещание ex testamento. Завещание и кодицили

52. Определяне на наследника, субституция

53. Завещателни разпореждания въз основа на специални основания – частно (сингуларно правоприемство).

- видове (genera legatorum),
- предмет на сделките
- защита

54. Фидеикомиси

55. Дарение

Препоръчителна литература

1. АНГЕЛОВ, С., Римско право. По лекциите на Симеон Ангелов, За I унив. изпит, част 1- 2., книгопеч. Франклин,1920,

2. АНДРЕЕВ, М., Римски граждански процес, София, Изд. при "Общ фонд за подпомагане на студентите", 1948

3. АНДРЕЕВ, М., Римско частно право, изд. Наука и изкуство, София, 5. прераб. и доп. изд. 1975; 6. (фототипно) изд., София, изд. на БАН, 1992. 7. изд. 1999 год.

4. БАЗАНОВ, И., Курс по римско право, т. I-II, София, Унив. печатница, 1940

5. БОБЧЕВ, Ст. История на българското право: Част първа, 2 изд. - София: ИК Ротонема, 1993

6. ВЕНЕДИКОВ, П., Записки по римско право, изд. СИБИ, София, 1994

7. ВЕНЕДИКОВ, П., Кратък курс по римско право, София, печ. С.М.Стайков, 1936 год., XIV + 280 стр.

8. ДОЖДЕВ, Д.В., Римское частное право: учебник для вузов - 3-е изд.,испр. и доп., Москва: Норма, 2008

9. ЖИРАР, П., История и система на римското право, прев. Симеон Ангелов, части I,II и II, изд. на Софийския университет 1915.

10. КЕЛИ, Д., Кратка история на Западната теория на правото, превод Юрий Михайлов, ред. проф. Н.Неновски, изд. Рива, 1998, София

11. КОСТОВА, М., Учебник по латински език за студенти по право, история, философия, международни отношения, европеистика. София, 2004

12. НОВИЦКИ, И. , ПЕРЕТЕРСКИ, И. ред. и Флайшиц Е.А., Краснокутски, В.А., Розентал, И.С., Римско частно право, София, Наука и изкуство, 1952

13. ПИШОНА, П., ДЮНАН, Ж.-Ф., Римско право, речник на основните термини, СИЕЛА, 2007

14. СТАНОЈЕВИЋ, О., Римско право, Београд, 2002

15. ТАНЕВ, К. Римско частно право: Помагало за семинарни занятия, Стопанство-София, 2009

16. ТОРБОВ, Ц., История и теория на държавата и правото, София, Изд. на БАН, 1992

17. ТОРБОВ, Ц., История на правната наука, София, Юрис прес, 2002

18. ХАУСМАНИНГЕР, Х., Casebook по римско вещно право, превод Борис Иванов и Иван Йорданов, научна редакция Теодор Пиперков, изд. СИБИ, София, 2000

19. ХАУСМАНИНГЕР, Х., Casebook по римско облигационно право, превод Борис Иванов и Иван Йорданов, научна редакция Теодор Пиперков, изд. СИБИ, София, 2002 г.

20. ЧОЛОВ, Р., Римското частно право, изд. Сиела, София, 2000 г.

Научни публикации

1. АНГЕЛОВ, С., Понятието vis maior, ГСУ/ЮФ т. 5/1910

2. АНДРЕЕВ, М., Недвижимата собственост в Рим преди Дванадесетте таблици, ГСУ/ЮФ т. XLV, 1952

3. АНДРЕЕВ, М., Погасителното действие на litis contestatio, ГСУ/ЮФ, т. 43/1948

4. АНДРЕЕВ, М., Поземлената собственост в най-древното римско право, Правна мисъл, г. III (1959), кн. 4, стр.83-96;

5. АНДРЕЕВ, М., Развод и адултериум в класическото римско право, София, изд. на Правния институт на БАН, 1954

6. АНДРЕЕВ, М., Решителната клетва в класическото римско право, ГСУ/ЮФ, т. 42/1946

7. АНДРЕЕВ, М., Римското право в България, ГСУ/ЮФ, т.56/1966

8. АНДРЕЕВ, М., Съдържанието на правото на собственост в най-древното римско право Правна мисъл, 1972 кн. 4

9. АПОСТОЛОВ, И., Еволюцията на континенталната тълкувателна теория, Год. на СУ - ЮФ, 41, 1946 год., стр. 1-78 и 42, 1947 год., стр. 1- 74.

10. БРАУН, П. Власт и убеждение в късната античност, Лик - София, 2004

11. ВЕНЕДИКОВ, П., Actio praescriptis verbis и римското право преди Юстиниановата кодификация, София-Кооперативна печатница “Гутенберг”, 1932

12. ВЕНЕДИКОВ, П., Към съединението на вещи в римското право, ГСУ/ЮФ, т.31/1936

13. НОВКИРИШКА, М., Дългосрочните поземлени отношения в римското право, С., 2000

14. НОВКИРИШКА, М., За гръцкия произход на римската емфитевза, в: сп. Съвременно право, 2000, кн.3

15. НОВКИРИШКА, М., Наемът на вектигален имот, в: сб. Юридически свят, 2000, кн.2,

16. НОВКИРИШКА, М., Пекулият в римското право, С. 2000;

17. НОВКИРИШКА, М., Пекулият като форма на участие на роби и подвластни в търговията, в: сп. Търговско право, 2000, кн.3.

18. НОВКИРИШКА, М., Поземлените концесии в античните правни системи, в: сп. Правна мисъл, 2000, кн.2,

19. НОВКИРИШКА, М., Поземлените концесии в римското право, в: сп. Правна мисъл, 1996, кн.2,

20. НОВКИРИШКА, М., Поземленият прекариум в следкласическото римско право, в: сп. Съвременно право, 1991, кн.1,

21. НОВКИРИШКА, М., Правната регламентация на емфитевзата в римското право, С., 2000;

22. НОВКИРИШКА, М., Произход на емфитевзата в римското право в: ГСУ ЮФ т.85 от 1992 г.,

23. ПИПЕРКОВ, Т., Законът на Дванадесетте таблици и конфликтът между патриции и плебеи, в сп. Съвременно право, 3-4 (1999);

24. ТАНЕВ, К. Нетипичните синалагми: Генезис на правната регулация в Древния Рим от края на Републиката и началото на Принципата ЕкоРинг Румена – София, 2008

25. ТАНЕВ, К. Si servus, cum se pro libero gereret, Aurea, Златни правила, In memoriam проф. Веселин Христофоров, УНСС, Стопанство-София 2009, с.99 и сл.

26. ТАНЕВ, К. – Залозите и ипотеките - пример за приемствеността в правното мислене, в сп. Съвременно право, 5(2001);

27. ТАНЕВ, К. – Папирус P. Vindob. G. 19792 = SB VI, 9571– пример за морски заем от елинистически вид, в сп. Съвременно право, 6(2001);

28. ЧОЛОВ, Р., Към въпроса за възникване на договора за покупко-продажба в Римското право, ГСУ ЮФ 77 (1984);

29. ЧОЛОВ, Р., Някои аспекти на изследването на римското право и значението му при критиката на буржоазните правни теории, в сп. Социалистическо право, 3 (1978);

30. ЧОЛОВ, Р., Понятието “работа” (opera) в Римското право, в сп. Правна мисъл 2(1980);

31. ЧОЛОВ, Р., Произход на договора за наем на работа в Римското право, ГСУ ЮФ 70 (1977);

32. ЧОЛОВ, Р., Цена и собственост при древноримската покупко-продажба, С.

2026 г. Изготвил: доц. д-р Константин Танев